

ІСТОРИЧНЕ КРАЄЗНАВСТВО

УДК 93/94:242-523.6(477.83)

ДОБРОМИЛЬСЬКИЙ МОНАСТІР СВ. ОНУФРІЯ: XVII – XX ст.

Оксана БЕГЕЙ (Львів)

Досліджується історія Добромільського монастиря св. Онуфрія у XVII – першій половині XX ст., його роль у розвитку василіанського чину. Висвітлюються основні напрямки господарської діяльності обителі. Розглядається роль монастирських маєтків в її економічному розвитку.

Ключові слова: Добромільський монастир, василіани, історія, господарська діяльність.

Исследуется история Добромильского монастыря в XVII – начале XX ст, его роль в развитии василиан. Освещаются основные направления хозяйственной деятельности обители, роль монастырских имений в ее экономическом развитии.

Ключевые слова: Добромильский монастырь, василиане, история, хозяйственная деятельность.

We study the history of Dobromyl Monastery of Onufrii in XVII - early XX century, its role in the development of the Basilian Order. The main areas of business activity of the monastery are highlighted. The role of the monastic estates in its economic development is considered.

Key words: Dobromyl monastery, Basilians, history, business activity.

Добромільський монастир належить до найбільш відомих обителей Львівщини. Він відіграв важливу роль у розвитку чернецтва, духовної культури краю. У ньому працювало багато відомих духовних осіб, зокрема, тут наприкінці XIX ст. на шлях чернечого служіння Богові та народу став митрополит А.Шептицький. У монастирі тривалий час функціонував новіціат, філософські студії, саме на його основі була проведена відома “Добромільська реформа”, завдяки якій почалося відродження василіанського чину.

Серед дослідників обителі, насамперед, варто назвати В.Площанського [5], який у 60-х рр. XIX ст. був у монастирі та, ознайомившись з наявними там історичними документами, висвітлив основні події історичного розвитку обителі від її виникнення до середини XIX ст. Історію монастиря також досліджували М. Гец [2], М. Мацієвський [3], М. Ваврик [1], окремі факти з його історії висвітлені в збірнику, присвяченому ювілею Добромільської реформи [6]. Водночас багато аспектів історичного розвитку обителі залишаються недостатньо дослідженими.

Метою статті є дослідження історії Добромільського монастиря св. Онуфрія у XVII – першій половині XX ст., його ролі в розвитку василіанського чину, проаналізувати основні напрямки господарської діяльності монастиря, яка була важливою складовою життя, нерозривно пов’язана з духовною, культурно-просвітницькою працею добромільських василіан.

За найбільш поширеною версією, Добромільський монастир заснували І. Щ. Гербурт на прохання о. Анастасія “та його братії”, що 1612 р. через татарські напади втекли з одного з львівських монастирів. Зустрівши тут джерело доброї води, ченці побудували за дозволом власника земель І. Щ. Гербурта церкву та обитель. Про це вказує його грамота 1613 р., у якій визначені межі монаших володінь.

Інший переказ свідчить, що перші монахи прийшли сюди з Лаврівського монастиря. На думку В. Площанського, у колишні часи, коли виникало багато монастирів, вірогідним було, що на заклик Гербуртів чи через матеріальні

труднощі частина монахів залишила Лаврівський монастир та поселилася в Добромилі [5, с. 8].

Дуже ймовірним є, що перші монахи могли прийти сюди із Закарпаття, з монастиря на Чернечій Горі біля Мукачева між 1611 – 1613 роками. Цю версію, указує М. Гец, підтверджує назва “Чернеча Гора” в Добромилі, а також факт, що при дворі І.Щ. Гербурта перебував у той час православний єпископ із Закарпаття [2, с. 51].

За ще однією версією монастир та церкву св. Іллі заснував В. Устрицький ще 1600 р. З нею погоджуються, зокрема, Ю. Никонович [4, с. 50], М. Мацієвський, який називав І. Щ. Гербурта другим засновником та найбільшим добродієм монастиря, котрий своєю грамотою 1613 р. надав монахам землю біля монастиря, а ігуменові О. Анастасію другу церкву св. Миколая на горі будувати дозволив [3, с. 18].

З цією версією не погоджується В. Площанський, підкреслюючи, що Устрицькі не могли призначити місця для монастиря та церкви на сусідніх маєтках, що були власністю Гербуртів, а сприяли монастирю пізніше, а в грамоті І. Гербурта 1613 р. немає жодної згадки про існування монастиря чи церкви св. Іллі, а вказується, що о. Анастасію та його братії виділяється місце до побудови обителі та церкви [5, с. 8 – 9]. Оскільки мало історичних доказів, то можна лише припустити, що монахи проживали тут 1613 р. Відомо також, що наступного року тут відбувся велике храмове свято, метою якого було утверджувати народ у “руськості” та православній вірі [2, с. 52].

На подарованому І. Гербуртом 82 ½ морговому об’ємі землі побудовані церква, обитель та господарські будівлі [5, с. 17]. Церква св. Миколи була розібрана на початку ХІХ ст. ігуменом Михальським, а її речі забрано у монастир. За описом 1803 р. впливає, що вона стояла зліва від монастиря, не потребувала ремонту та була оцінена в 50 флоринів [11, арк. 5]. При ній до 1845 р. було монастирське кладовище, яке згодом перенесли на інше місце, де у ХVІІІ ст. стояла інша дерев’яна церква св. Іллі, котру продали 1772 р. до Перекопаня під Перемишлем [5, с. 11].

Дерев’яний монастир та церква св. Миколая проіснували до 1705 р., коли почали будувати муровану церкву. Невідомо, коли робота була завершена, як і те, коли точно розпочато будову монастиря, завершену 1731 р. [5, с. 12]. Особлива заслуга в його зведенні належить о. Ієрониму Кузьмичу, котрий пожертвував 2000 зол. на будівництво обителі. Пожертви на зведення мурованого монастиря робили Устрицькі, Яворські, Братковські, Височанські та ін люди, що приходили сюди на богомілля [5, с. 12].

ХVІІІ ст. було часом найбільшого розквіту Добромильського монастиря. У ХVІІІ ст. він набув низку маєтностей, зокрема, у 1745 р. (за іншою версією 1743 р.: [3, с. 19]) до нього було прилучено Перемишльський монастир при катедрі св. Івана Хрестителя, ліквідований 1746 р. [1, с. 25]. Також у ХVІІІ ст. до обителі перейшло рухоме майно після знесених монастирів у Бруховиці, Улучі та Колоденці [3, с. 19]. Про те, що Добромильський монастир належав до найбагатших, свідчить, зокрема, його пожертва на будівництво монастиря у Варшаві 30 тис. зол [3, с. 67].

При описі майна Добромильського монастиря 1803 р церкву св. Онуфрія було оцінено такою, що не потребує ремонту вартістю 4000 флоринів, монастир було оцінено в 7500 флоринів. Зліва від нього стояла давня дерев’яна церква св. Миколая, котра, як зазначалося, не потребувала ремонту та оцінена в 50 флоринів. Поруч стояла дзвіниця висотою в 40 ліктів. На території монастиря розміщувалися дерев’яна резиденція. Від неї тягнулося «грубе і високе під гонтовим покриттям обмурування навколо обійстя аж до лівого кінця монастиря, що потребувало репарації на кроках». У ньому було дві брами з дерев’яними

дверима, які замикалися. За дровітнею та кухнею стояла монастирська столярня, відокремлена від монастиря дерев'яним парканом. Неподалік монастиря стояло два шпихліри, дерев'яний фільварок, що охоплював кімнату з цегляною піччю, спіжарню, хатину для челяді з пекарською піччю, три стайні на коней, корови та воли, возівня, криниця, паркан, нова стодола під солом'яним дахом, броварня. Вартість усіх перерахованих монастирських будівель становила близько 13 тис. флоринів, усі вони утримувалися коштом монастиря [11, арк. 5 – 6].

Крім господарських будівель, розміщених біля обителі, багато будівель було в монастирських маєтностях, насамперед, Букові та Журавині.

Особливу роль в економічному розвитку обителі кінця XVIII – 30-х рр. ХХ ст. мало село Букова, посідателем якого монастир став 1792 р. На початку ХІХ ст. тут був дерев'яний палац під зіпсутим гонтовим дахом, у якому тоді вже ніхто не жив. Разом із залом він містив 11 покоїв та був оцінений у 200 флоринів. Також там був фільварок, стайня для коней і корів, стайня на воли, возівня, шпихлір, 4 дерев'яні стодоли, корчма, млинок з одним каменем та інші загальною вартістю понад 600 флоринів [11, арк. 8].

Село Журавино з присілком Полонинське Добромільський монастир отримав 1791 р [5, с. 22]. У Журавино на початку ХІХ ст. тут був дерев'яний будинок, стодола, обора на худобу, шопа, кінська стайня, шпихлір, 2 фільварки, 2 броварні, млинок з єдиним каменем на потоку, при якому був тартак, шпихлір, стодола на зерно, обора для худоби та 2 корчми. Їхня вартість становила понад 430 флоринів [11, арк. 6]. Так само, як і будівлі, розміщено біля обителі, їх будували та ремонтували коштом монастиря.

На початку ХІХ ст. в Журавині було 33, а в Букові – 97 підданих. Селяни, які мали чверть ґрунту, повинні були від 1 вересня до 30 квітня 2, а від 1 травня до кінця серпня відробляти 3 дні тяглої панщини на тиждень, також дати два корці вівса, 16 гарців хмелю, чиншу 4 злотих 18 грошей, 1 гуску, 1 півня, 2 курки, 15 яєць, випрясти штуку мотків з панського прядива або заплатити 2 злотих. Хто мав половину чверті ґрунту, відробляв половину панщини, віддавав данину в натурі або платив. За один тяглий день панщини здатні до роботи люди повинні відробляти два піших дні. Приписувалося, зокрема, молотити за день озимини одну копу, а ярини – одну копу та 10 снопів, привезти з лісу до двору три вози дерева, дві хрсту, по два вози сіна із стирти за день панщини. Потрібно було відробити дванадцять днів у році із спорядження доріг та мостів, брати, мочити, молоти, чесати коноплі, давати розсаду, садити капусту. Також щоночі двоє чоловік мали виходити на сторожу. За користування пасовиськом на двірських ґрунтах від кожної корови селяни повинні були дворові дати дві курки, а від ялівки – одну курку. Халупники з городу мали відробляти панщини половину дня на тиждень, випрясти штуку мотків прядива з панського та заплатити річного чиншу 6 зол. [11, арк. 8].

З 1790 р. монастир мав посідання в містечку Угневі Жовківського повіту (за іншими даними 1795 р [3, с. 19], отримуючи тут прибутки з оренди корчми та млина. Наприкінці XVIII ст. добромільські василіани звідти отримували 1642 флор. 18½кр. прибутку [11, арк. 35зв.]. 1792 р. на публічному продажі від місцевого магістрату монастир купив розташовану неподалік землю «Радеч» [5, с. 20]. Також він мав землю на Перемишльському передмісті Перекопані, здаючи її в оренду. 1880 р. її було продано, за отримані гроші монастир купив облігації [7, арк. 25].

У Добромільському монастирі з 1693 р. запроваджується новіціат, який з невеликою перервою в другій половині XVIII ст. проіснував до початку ХХ ст. У XVIII ст. тут проживала значна кількість монахів та новаків. Так, 1775 р в обителі було 26 осіб, з яких 14 монахів, 1783 р. 22 осіб, з яких 9 монахів [5, с. 26].

У XIX ст. матеріальне становище добромильських василіян погіршилося, як і василіанського чину взагалі – воно не давало змоги їм навіть утримувати резиденцію генерального прокуратора чина у Римі, костел св. муч. Сергія і Вакха, що його їм дав 1641 р папа Урбан VIII [8, арк. 74]. При ній був будинок, бібліотека. 1877 р. протоігумен о. Я. Загайський запропонував вислати людину, котра охороняла б спорожнілу церкву св. муч. Сергія та Вакха від конфіскації. Проти цього виступили монахи Крехівського монастиря, підкреслюючи, що монастирі внаслідок “заперечення наданих прав, то стягненням капіталів на облігації с найнижчим опроцентуванням, то уніфікацією тих же, за законом з 1868 р. на нові облігації с великим ущербом, на послідок податками, котрі майже що не половину річного приходу по менших монастирів забирають” ледве своїх небагатьох монахів можуть утримати [8, арк. 76].

Ставлення австрійської влади до монастирів у XIX ст. порівняно з правлінням Йосифа II поліпшилося. Однак, тоді як римо-католицькі монастирі могли отримувати допомогу від своїх осередків з інших країн, галицькі монастирі не мали звідки її отримати.

Через релігійні реформи австрійської влади у XIX ст. кількість монахів у Добромилі, як і в інших монастирях Галичини, зменшилася – 1806 р. тут було 11 монахів, 1859 р. – 6 монахів та 5 новаків; 1867 р. – 4 монахи, 1 брат прокуратор і 10 новаків [5, с. 26]. 1879 р. в Добромильському монастирі згадуються 4 монахи, 1 брат прокуратор та 2 новики [4, с. 50].

Відомо, що 1822 – 1831 рр. виявилися несприятливими для монастиря, що було зумовлене збільшенням податків та неврожайними роками. Тоді він мав багато боргів та був змушений брати грошову допомогу від протоігумена. 1829 р. обитель допомагала жителям Букови, які приходили сюди подопомогу, купуючи для них ячмінь та овес [5, с. 32]. Добромильський монастир був патроном церкви в Букові. Влітку 1875 р. він дав на церкву та парафіяльні будинки в Букові 450 флор., ще 400 флор. [7, арк. 23].

Монастир мав багато проблем з орендарями Букови. Так, 1870 р. ним став М. Козловський, котрий почав “відразу ж в монастирі на свою користь газдувати й тим чином... продовжувати вже розпочате спустошення Букови, особливо взявся до лісу й господарив так зі своїм, не взявши ще контракту від монастиря й не давши до каси найменшого шеляга” [7, арк. 11]. У зв’язку з цим 1871 р. у Львові як посесора Букови на дванадцять років було прийнято Ф.Зембу, в результаті чого М. Козловський почав виснажливий для монастиря судовий процес, який відбувався в судах Старої Солі, Старого Самбора, Львова та Відня та, врешті, завершився на користь монастиря [7, арк. 12 – 13].

У 70-х рр. XIX ст. були непорозуміння з посесором Журавина Голковським, який не виплачував належне монастирю, не дбав про будівлі тощо [7, арк. 18]. У зв’язку з тим, що Журавино приносило мало прибутків та складно було ним управляти, 1880 р. його продали [7, арк. 25].

У XIX ст. монастир повинен був платити різноманітні податки – ґрунтовий, за млин, тартак, пропінатії. 1878 р. на монастир накладено новий релігійний податок у річній квоті 1029 флор. 60 кр. [7, арк. 24 звор]. З 1868 р. обитель належала до гміни села Гучка, куди платили податки, зокрема, на будівництво греко-католицької парафії [7, арк. 4]. Добромильський монастир хотів відлучитися від гміни Гучка через те, що він, платячи податки, не користувався гмінним лісом, пасовиськом, однак уряд Гучка був проти цього [12, арк. 4].

Фінансовому становищу монастиря шкодили пожежі. 1807 р. пожежа пошкодила господарські будівлі Добромильського монастиря [5, с. 31]. Восени 1876 р. згоріли нова стайня в Букові та корчма в Журавино [7, арк. 23 зв]. Восени 1880 р. через суперечку між двома євреями-орендарями згоріла велика корчма в Букові, тієї ж осені монастир побудував нову корчму [7, арк. 25]. За монастирські

будівлі сплалася огнева асекурація, яка частково покривала витрати на будівництво нових.

Попри те, що в XIX ст. австрійські цісарі були лояльніші до монастирів, траплялися непорозуміння з представниками місцевої влади, які при вирішенні майнових питань монастирів могли обстоювати інтереси приватних осіб. Підтвердженням цього є випадок, коли суд недостатньо врахував права власності монастиря в Угневі [5, с. 24]. Варто також звернути увагу на повідомлення ігумена Добромильського монастиря, що з другої половини 1866 р. були залякування та утиски монастиря з боку представників австрійських органів влади, які, за його словами, підозрювали обитель у нелояльності до “царствующого... августійшого імператора”, установили контроль за відвідувачами монастиря, скасування безоплатності кореспонденції тощо [13, арк. 1]. Можна припустити, що цей випадок був пов'язаний з поширенням тоді серед греко-католицького духовенства москвофільських настроїв. У зверненні до отців ЧСВВ 1880 р. протоігумен К.Сарницький закликав не зневірюватися та не усуватися в справі народної просвіти, незважаючи на складні обставини, заборони [8, арк. 19].

Саме Добромильський монастир св. Онуфрія відіграв основну роль у відродженні василіянського чину та релігійного життя народом у XX ст. Оновлення чину, яке ввійшло до історії під назвою “Добромильська реформа”, розпочалося згідно, історичним листом Папи Лева XIII “Особливою охороною” від 12 травня 1882 р., коли обитель з усім майном 1882 р. вийшла з-під юрисдикції Провінціала оо. василіян та перейшла під управління єзуїтів в особі ректора Добромильського новіціату [9, арк. 1].

Хоча спочатку громадськість не сприйняла таких змін, незадовго стали очевидними позитивні результати реформи. У пастирському посланні, присвяченому реформі ЧСВВ, протоігумен К.Сарницький наголошував на позитивних результатах праці єзуїтів – відродженні духовності, збільшенні кількості новаків, які, “крім щоденних богослужб, навчаються філософії та риторичі, пригтовляються з... пильністю до наук богословських, щоб ними збагатитися” [10, арк. 1].

1885 р. у Добромилі було понад 50 молодих василіян, а вже через чотири роки кількість зреформованих василіян зростає до 77 монахів, зокрема, 1888 р. до добромильського новіціату вступив майбутній митрополит А. Шептицький. За таких обставин попередні доходи новіціату виявилися недостатніми, тому одна із головних турбот єзуїтів полягала в пошуку коштів, щоби могли оплатити щораз зростаючі видатки, пов'язані з утриманням Добромильського новіціату [6, с. 100]. Із збільшенням кількості монахів та новаків постала проблема їхнього розміщення та матеріального забезпечення. Хоча Добромильський монастир фінансово підтримували єзуїти, цього було недостатньо, у зв'язку з чим К.Сарницький закликав ігуменів надати матеріальну допомогу для побудови ще одного поверху монастиря. Ті ж, хто не мав можливості це зробити, “можуть монастирю Добромильському хоча б тим допомогти, що піднімуться на інтенцію його відправити кількасот або кілька десятків служб Божих” [10, арк. 2].

1886 р. у зв'язку з епідемією тифу на декілька місяців новіціат з Добромиля було перенесено до Львова в монастир св. Онуфрія. 1902 р. новіціат перемістився до Крехівського монастиря. 1904 р. єзуїти завершили свою працю реформування василіянського чину, тоді ж через вологість добромильські монахи були змушені залишити обитель. 1905 р. монастир було закрито [21, арк. 17]. Після переселення монахів доля обители деякий час була невизначеною. 1910 р. стало відомо, що купити Добромильський монастир мав намір митрополит А. Шептицький, що, як зауважив монах-василіанин П. Демчик, “дуже се красно з

його сторони, а й для нас мило, що наша колиска перейде не в цілком чужі руки” [14, арк. 19 зв.].

Під час Першої світової війни в його мурах перебували різні війська, які дуже понижили приміщення, до руйнування долучилися також місцеві жителі. У результаті цього у багатьох кімнатах замокли й попадали стелі. Війна негативно вплинула в розвиток василіанського чину в цілому, різко зменшилася кількість монахів. Після її закінчення почався розвиток чину. 1920 р. василіяни повернулися в Добромильський монастир. Згодом було здійснено ґрунтовний ремонт обителі, на що витратили більше 15 тис. дол. [15, арк. 21].

У Добромильському монастирі діяли філософські студії. Відомо, що з 1929 р. в їхніх рамках діяла т.зв. “академічна семінарія” – щотижневі зібрання, на які збиралося 8 – 19 слухачів [16, арк. 2]. На зібраннях зачитувалися та обговорювалися доповіді на різні теми, зокрема, Х. Мишківа про релігійні погляди Платона та Арістотеля, К. Керницького про початок та розвиток ідеалізму, Р. Луканя про василіанські монастирі в старосамбірському та добромильському повітах, Гербуртів та їхній замок у Добромилі [16, арк. 3].

У 1930 р. в Добромильському монастирі проживало близько 50-ти монахів, близько 30-ти з них були вихованці школи філософії [15, арк. 21]. Приблизно така ж кількість була і в наступних роках. У 1937 р у Добромильському монастирі монахів було 56 та 8 робітників [17, арк. 5]. На початку 1938 р. у Добромильському монастирі налічувалося 52 монахи [17, арк. 6], а наприкінці 1938 р. їх було вже 42, очевидно, 10 чол. після закінчення новіціату переїхали в інші монастирі [17, арк. 4].

Після відновлення Добромильської обителі у Букові продовжував існувати монастир-фільварок, який матеріально суттєво підтримував Добромильський. У ньому було менше монахів, зокрема, 1934 р. в Букові налічувалося 13 монахів [18, арк. 24]. Господарська діяльність Букова монастиря була успішною, значну кількість прибутків Букова віддавала Добромилю. Крім Добромильського, Буківський монастир-фільварок допомагав деревиною та іншими натураліями також Лаврівському, Крехівському, Львівському, Кристинопільському монастирям. 1932 р. Букова витратила на Добромильську обитель 12718 зол. готівкою, 6983 зол. натураліями [18, арк. 14]. 1938 р. з 45976 зол. видатків Буківського монастиря-фільварка на Добромильський монастир припадало 10322 зол. [19, арк. 4].

Незважаючи на підтримку Букови, добромильські василіяни мали низку матеріальних проблем, зокрема, їм не вистарчало деревини, а прохання ігумена о. Йосифа Лабая щодо закупівлі деревини в камеральних лісах було не задоволене [20, арк. 14]. Відомо, що 1930 р. потрібно було перекрити церкву, ремонту потребував і монастир, оскільки при реставрації використовували сиру деревину, яка потім псувалася. За будівельні матеріали монастир заборгував 3500 зол., не враховуючи іншого боргу (1019 зол). Також потрібно було дати понад 3000 зол. на поточні витрати на дрова, що непокоїло ігумена обителі [20, арк. 25 – 29].

Добромильський монастир відіграв помітну роль у розвитку чернецтва Галичини – 1838 р. тут відбувся собор василіанського чину галицької області. 11 серпня 1858 р капітули ЧСВВ у Добромилі відбулася капітула ЧСВВ, на якій були ухвалені нові правила василіан. 1870 р. в Добромильському монастирі відбувся собор Чину СВВ під головуванням митрополита Й. Сембратовича. 1931 р. тут відбулася капітула ЧСВВ, на якій настоятелем відновленого чину обрано о. Діонісія Ткачука.

У радянські часи в приміщенні монастиря був психоневрологічний диспансер, 1992 р. його знову передано василіанам. Нині приміщення обителі потребують невідкладної реставрації. Ґрунтовного відтворення потребує й історія монастиря, який відіграв значну роль у розвитку духовно-релігійної традиції

чернецтва та духовної культури краю. Необхідні подальші наукові дослідження, які на основі архівних матеріалів, історичних праць висвітлювали б різноманітні аспекти її історичного розвитку. На нашу думку, необхідне окреме монографічне дослідження, у якому ґрунтовно була б висвітлена історія Добромильського монастиря, його внесок у релігійне, духовне життя краю.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Ваврик М. Нарис розвитку і стану василіянського чина XVII – XX ст. Топографічно-статистична довідка / М.Ваврик. Рим, 1979 – 217 с.

2. Гец М. Столиця Гербуртів (Нариси з минулого й сучасного Добромиля) / М.Гец. Добромиль: Рідна школа, 1937. – 68 с.

3. Мацієвській М. Шематизм провинции св. Спасителя чина Св. Василя Великого въ Галиции и короткій поглядъ на монастыри и монашество руске, отъ заведеня на Руси вьры Христовой ажъ по нынѣшное время / М.Мацієвській. Львовъ: Типографія Інститута Ставропигіанского, 1867. – 352 с.

4. Никорович Ю. Церкви та монастирі Перемишля та перемишльської єпархії (з кн.: схиматизм всего клира руско-католического Богом спасаемой епархії Перемишльской на год от рожд. Хр. 1879. / Ю.Никорович. Перемишль, 1879.) // Лавра. – № 12. – 1999. – С. 50 – 54.

5. Площанській В. Добромиль. Монастырь Чина Св. Василя Великого и несколько слов об отношениях города / В.Площанській. Львов: В типографіи Ставропигійского Інститута под зарядом Стефана Гучковского, 1867. – 48 с.

6. Чесляк С. Отець-езуїт Войцех-Марія Баудісс і Добромильська реформа Чину Святого Василя Великого / о. д-р С. Чесляк, ТІ // Добромильська реформа і відродження Української Церкви: Доповіді та матеріали учасників Міжнародної наукової конференції, присвяченої 120 – літній річниці початку Добромильської реформи Василянського Чину Св. Йосафата і 100-літній річниці перенесення василіянського новіціату з Добромиля у Крехів. Львів: Місіонер, 2003. – 304 с. (с. 95 – 115).

7. Відділ рукописів ЛНБ ім. В.Стефаніка. Ф.3(МВ). – Оп 1. – Од.зб. 405. – 28 арк.

8. ВР ЛНБ ім. В.Стефаніка. Ф.3(МВ) – Од.зб. 116. – 192 арк.

9. ВР ЛНБ ім. В.Стефаніка. Ф.3(МВ). – Од.зб. 1375/5. – 2 арк.

10. ВР ЛНБ ім.В.Стефаніка. Ф.3(МВ). – Од.зб. 1250/ 20. – 2 арк.

11. Центральний державний історичний архів у Львові. (ЦДІАЛ). Ф.159. – Оп. 9. – Од.зб. 3593. – 125 арк.

12. ЦДІАЛ. Ф.684. – Оп.1. – Од.зб.1341. – 4 арк.

13. ЦДІАЛ. Ф.684. – Оп.1. – Од.зб.1345. – 3 арк.

14. ЦДІАЛ. Ф.408. – Оп.1. – Од.зб. 170. – 36 арк.

15. ЦДІАЛ. Ф.364. – Оп.1. – Од.зб.182. – 46 арк.

16. ЦДІАЛ. Ф.408. – Оп.1. – Од.зб.1014. – 26 арк.

17. ЦДІАЛ. Ф.684. – Оп.2. – Од.зб.17. – 7 арк.

18. ЦДІАЛ. Ф.684. – Оп.2. – Од.зб.1. – 35 арк.

19. ЦДІАЛ. Ф.684. – Оп.2. – Од.зб. 3. – 5 арк.

20. ЦДІАЛ. Ф.684. – Оп.2. – Од.зб.15. – 36 арк.

21. ЦДІАЛ. Ф.364. – Оп.1. – Од.зб.20. – 245 арк.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Бегей Оксана Ігорівна – кандидат історичних наук, в.о. доцента кафедри соціально-гуманітарних дисциплін Львівського інституту економіки і туризму.

Наукові інтереси: історія чернецтва Галичини, вплив новітніх комунікаційних технологій та сучасні релігійні процеси, розвиток релігійного туризму в Зах. Україні.